

Brev til Poul Krabbe Nielsen^{a)}, Uglev, fra hans bedstefader Poul Kristensen^{b)}

dat. 16. maj 1907

POUL, MIN KJÆRE DRENG, du ved jo nok, at naar jeg nu Dø'er, hvilken jeg jo nok troer vil ske i en Nær fremtid, eftersom jeg lider af en uhelbredelig Kræftsygdom, saa skal du have min udmærkede Pibe i Arv efter mig, fordi du bærer mit Navn, men Kjære Poul, du maa ikke bruge den at ryge af, før du er 18 Aar gammel, jeg har aldrig kunnet lide at Dreng Ryger Tobak, det klæder Dreng saa ilde at Ryge.

Jeg har nu tænkt mig om det ikke kunde interessere dig og høre Noget om denne uovertræffelige i ægthed Pibes historie, og hvorledes jeg er kommen i besiddelse af den. - Jeg skal da begynde med at fortælle dig at den er kjøbt 1844 i en Kjøbstad i Nordslesvig som hedder Tønder, som jo dengang var under Danmark. Manden som kjøbte den til hans ældste Søn hed Hans Jørgen Vested¹⁾ og boede i en By som hedder Vinum²⁾ som ligger midtvejs imellem Ribe og Tønder. Piben kostede 12 Prøisisk Daler (1 Prøisisk Daler er lig 2 Kr. 66 Øre). Men jeg kommer nu til at berøre lidt af min egen livs historie for at anskueliggøre for Dig, hvorledes det er gaaet til i sin helhed.

Aar 1851 Reiste jeg til Slesvig for at søge tjeneste, eftersom lønforholdene den gang var saa lille herpaa Egnen at vi fik en meget lille Løn i forhold til vort arbejde, jeg kom da til at tjene for nævnte Hans Jørgen Vested, jeg skulle have 12 Specier i løn fra den 10de Mai til 10de October. 1 Specie var lig 4 Kr., og jeg havde tjent 2 Specier derop ved at drive med Køer som blev solgt paa Tønder Marked, thi den gang blev der ikke fedet en eneste fækreatur i hele Danmark med undtagelse af en Enkelt udlevet gammel Ko som var bleven for gammel til at kunde Sælges, den fik som Regel 20 Td. Kartoffler som paa den Tid kostede 27 Skilling Kourant pr. Td. 1 Skilling Kourant var lig 3 øre; foruden de 20 Td. Kartoffler fik Koen i den Tid hun fortærede dem saa meget Havrekjærvhakkelse med lidt iblandet Bygavner som hun vilde æde; som Regel fik Koen 3 a 4 Skjepper Kartoffler om Dagen saa fedningstiden løb jo an paa en 40 á 50 Dage og da var den tjenlig til Slagning, forresten dreves alle Kreaturer (40 á 50 i hver flok, med hver flok var der 2de drivere) til de Nordslesvigske Markeder Tønder og Husum og Solgtes der til Marskbønderne som saa fedede dem paa deres Marskenge. - (det bemærkes her i Parenthes at jeg bar alt mit Reisetøj paa min Ryg herfra Thyholm og til Slesvig, og selvfølgelig samme befordringsmiddel tilbage her til Thyholm).

Da jeg nu havde udtjent min tjeneste i Vinum havde mine forældre fæstet mig til den mand, som boede her i den gaard hvor du er født og som nu er dit lykkelige Barndomshjem, (for at du kan se hvor ussel lønforholdene var dengang skal jeg i Parenthes bemærke at jeg fra 10de october til 1ste April skulde have 3 daler Kurant i løn - 1

daler Kurant var lig 3 Kr. 18 Øre) hen mod Jul skrev min husbonde fra Vinum til mig at jeg skulde komme op og tjene ham til næste Sommer han skulde saa Nok give mig en god løn-. Jeg var ogsaa fast bestemt paa at vilde Reist derop men Manden som jeg tjente her holdt ogsaa fast paa at ville fæste mig og jeg lod mig saa overtale til at blive hos ham. Aaret derefter skrev min husbonde fra Vinum atter herved og bød mig 23 daler Kurant fra St. Hansdag d. 24 Juni og til Mikkelsdag. Jeg skrev da tilbage at jeg Nok skulde komme vi kunde jo saa tale om lønforholdene Naar jeg kom derop, men det er som skreven staaer, - Mennesket udtænker sin vei men Herren stadfæster hans gang, lige som jeg havde udtjent min tjeneste her kom en mand herfra Egnen som jeg tidligere havde tjent som Dreng og vilde endelig fæste mig. Jeg sagde bestemt Nei men han blev ved og holdt paa at jeg skulde forlange løn saa han var næsten ikke til at undgaae, jeg tænkte, da skal jeg forlange saa meget at jeg er vis paa at han ikke vilde give det, og tænkte saa paa den maade at blive fri for hans paatrængenhed, jeg forlangte saa 20 Specier fra 1ste April til 1ste october men efter Nogen parlamenteren frem og tilbage slog han til med mig.

Aaret efter jeg var flyttet herfra altsaa 1854 blev Gaarden forpagtet ud for en tidsrum paa 5 Aar, i disse 5 Aar havde jeg ingen fast tjeneste men tog fat paa forskelligt arbejde hvorved jeg kunde tjene mest, saasom Veiarbejde, Tørvegravning, Høstarbejde, om foraar og efteraar drev jeg med Kreaturer til Tyskland, hvilket gav en god fortjeneste da vi skulle ligge ude ved Kreaturerne ved Dag og Nat, ligemeget hvor meget det Regnede, Snede eller Frøes, - jeg undres næsten paa nu senere hvorledes et Menneske kunde holde det ud, men det gik. - Aar 1855-56 aftjente jeg min Værnepligt i Altona som ligger lige tæt op til Hamborg der er kun en Jernport imellem Altona og Hamborg.

Da nu de 5 forpagtningsaar var udløben til 1ste April 1859, vilde Manden her (Kresten Olesen hed han) bestemt fæste mig igjen, derom blev vi ogsaa enige idet han gav mig en efter den tids lønforhold uhørt stor løn, jeg skulde have i løn for et Aar 32 Specier 2de Faar i foder og græs med yngel, 1 Fjerdingkar Hørfrø Saaet og 1 Par Træsko med beslag.

Da min Husbonde nu d. 1ste April var færdig med at have overtaget Gaarden gik han ind og gik i seng hvorfra

a) Nu Poul Krabbe, f. 1898, gaardejer i Rostrup paa Hadsundegnen.

b) Poul Kristensen, født i Floulev, Hvidbjerg Sogn, 3. januar 1832, søn af husmand Kristen Larsen og hustru Mette Kirstine Poulsdatter, gaardejer i Uglev. Gaarden, som nu ejes af dattersønnen Johannes Krabbe, afstod han i 1897 til datteren og svigersønnen Kristen Krabbe, senere sparekassedirektør m.v. P. Kr. beskrives som en dygtig landmand, punktlig, energisk, ilter, levende optaget af tidens spørgsmaal, var en af pionererne i Indre Missions vækkelse i 1870'erne (omtalt i Jens Thybo: Kun god er Gud, s. 14 flg. og A. Stubkjær: Nogle Oplevelser, s. 184). Han boede sine sidste aar i Odby, døde 8. juli 1908.

¹ Hans Jørgensen fra Øster Vedsted (1785-1865) overtog gaarden i Vinum 1818 ved giftermål med datteren (eneste barn) paa gaarden, Mette Marie Jensdatter (1800-1861). De fik 10 børn, 5 døde som smaa. Gaarden har været i slægtens eje siden 1538.

² Vinum ligger i Døstrup Sogn.

han aldrig stod op mere han laae saa i 7 uger og døde saa d. 24 Mai, derefter tjente jeg saa hans Enke³) i 4re Aar som forkarl, 1863 forpagtede jeg gaarden af Enken i 5 Aar, og da forpagtningstiden saa var udløben 1868 Kjøbte jeg Gaarden. -

Poul Kristensen, Uglev.

D. 30 Juli 1872 holdt jeg Bryllup med din Moer Moder⁴), jeg var 40½ og min Kone 37 Aar gammel saa vi havde jo traadt vore Børnesko, da vi giftede os.

1864 Byggede jeg Stald og Lade, som din Fader nu senere har bygget om i deres nuværende Skikkelse, det var mig Nemlig paalagt i forpagtningskontrakten at jeg skulde bygge disse 2de bygninger op, eftersom de gamle Bygninger var saa brøstfældig at man aldrig kunde vide hvad Dag de Ramlede sammen, jeg købte da bygnings-Materialerne, Tømmer og Sten, og fik det paa Pladsen i efteraaret 1863, for at være færdig til at begynde Byggeriet tidlig til Næste for-Aar, saa var det jo Krigen udbrød, og jeg blev indkaldt til Krigstjeneste d. 17 Januar, dette kom mig (som du jo Nok kan forstaa Kjære Poul) meget paa tværs jeg maatte jo nu overlade Byggeforetagendet til Fremmede da jeg som skulle have ledet Arbeidet var fraværende, det var mig jo til ikke liden Tab og ulampe.

1872 Byggede jeg Aftægtshuset til Enken som jeg havde Kjøbt Gaarden af, hun døde 1891 og hendes lejlighed blev saa senere lavet om til Hestestald hvilket den jo er endnu.

1882 byggede jeg Svinehuset, 1894 Byggede jeg Stuehuset, dette Aar var det at en Baremetmager Schmidt fra Ribe som tidligere for 9 Aar tilbage havde boet hos os i 3 Maaneder, og sad her og lavede Baremeter, som han saa tog ud paa landet og solgte efterhaand som han fik dem lavet, han kom nu igjen og vilde have boet hos os, det kunde han jo ikke da vi ingen plads havde eftersom stuehuset var under opbygning, han leiede sig da ind et andet sted her i byen, hver Aften lidt før Solnedgang kom han gerne hertil og vi sad saa og samtalede en lille Tid før vi gik i Seng. - En Aften kom han saa ind paa at fortælle om de forskellige Egne han havde reist paa, og kom saa

³ Maren Olsen (kaldet Ma' Wolsen).

⁴ Else Nielsen, f. 10. marts 1835 i "Gadegaard", Humlum Sogn, død i Odby 1905.

ogsaa til at berøre den omegn hvori Vinum ligger, jeg spurgte ham saa, da jeg kan høre du er kjendt paa den Egn er du saa ikke kjendt i en By som hedder Vinum, jo det skal jeg Tro siger han der er et sted hvor jeg er lige saa godt kjendt som jeg er her. Jeg udspurgte ham, hvor den gaard laa i Byen, og da han havde forklaret mig det var jeg Klar over at det var den gaard hvorpaa jeg havde tjent, jeg spurgte ham da hvad de Folk hedder som nu bor paa gaarden hvortil han svarede, der boer 2de gamle ugifte Brødre, den ældste hed Jens Kristian Hansen⁵), den anden hed Jørgen Andersen Hansen⁶), det var jo gode gamle bekendte Navne for mig, det var 2 af Brødrene som var Hjemme paa gaarden da jeg tjente der, jeg sagde da til Barometmageren at naar han engang kom paa den Egn igjen om han saa ikke vilde hilse di Folk fra mig om di ikke vilde skrive mig et Brev til og opgive mig deres Adr(esse) da jeg gjerne ønskede at Vexle et Brev med (dem), 10 dage efter at Barometmageren var Reist herfra havde jeg et Brev fra en af sønnerne⁷) som boede 10 Mil fra Vinum men som traf at være hjemme paa gaarden lige som Barometmageren var der, han skrev mig en pæn og meget fyldig Brev til og skildrede deri en omrids af hans levnedsløb fra 1851 op til Dato, blandt andet fortalte han mig at han havde Reist med en Grønlandsfarer paa en Eventyr Reise til Grønland (han var Nemlig som ung Noget Vidtløftig anlagt) og han havde Skudt mange Sælhunde og Isbjørne i det Nordlige Ishav, han skrev at di stadig havde spurgt efter mig gennem Kvægdriverne herfra Egnen di vidste at jeg havde været Soldat i Altona 1855-56. di vidste at jeg var med i Slaget ved Sankelmark⁸) hvor en Kugle splintrede mit geværskjæft, og di vidste at jeg blev taget tilfange i Slaget ved Veile d. 8. Marts⁹), men den sidste efterretning, di fik om mig var at jeg var Skudt, den som havde givet dem denne efterretning havde, som jeg Nok kan forstaae forvexlet mit Navn med min Sødskende Barn som ogsaa hed Poul¹⁰) og han blev skudt han skrev fremdeles, hvor blev vi Brødre dog glade, Nu efter saa mange Aars forløb at faae en saa sikker og paalidelig efterretning om dig tillige glæder det os at du sider i en god stilling, han skrev endvidere han og hans Broder derhjemme havde besluttet at gjøre en Reise herved og besøge mig, bad mig om gennem et Brev at oplyse ham om hvad Tid jeg bedst kunde have deres Besøg ef(ter) som han vidste at jeg Byggede samt opgive Navnet paa den Nærmeste Station, jeg skrev da tilbage at den 25-26 Juli var min Agt dersom vor Herre ikke lagde uforudsete hindringer i veien at flytte ind i vor nye Bolig og fra den Tid af vilde di være meget velkomne gjæster i

⁵ Ældste søn, f. 1820, overtog gaarden 1861 og ejede den til sin død 1895, ugift.

⁶ Opholdt sig paa gaarden og drev et mindre teglværk paa en af gaardens marker, overtog gaarden efter sin broders død 1895 og giftede sig som ældre mand (var født 1827), i ægteskabet var der 5 børn; død 1912. En søn, Jens Christian Hansen, f. 1900, overtog gaarden 1924, afstod den 1960 til sønnen Tage Hansen, er nu sparekassedirektør i Døstrup.

⁷ Maa være Anders Jørgensen Hansen, født 1830, sidst handelsmand i Husum, Sydslesvig, død 1910 el. 11.

⁸ I februar 1864, sikkert i 11. regiment, det var væsentligt 1. regiment (Københavnere) og 11. (Nordjyder), der kæmpede her.

⁹ Det var næsten kun 11. regiment, der var i ilden her den dag, af regimentet blev i officer, kaptajn Staggemeier, der var saaret, og 118 menige taget til fange inde i Vejle by (Liljefalk og Lütken: Vor sidste Kamp for Sønderjylland).

¹⁰ Oplysning om fatteren savnes.

vor Hus, di kom saa herved og var her 4re Dage i Besøg di medbragte 2 par store pæne Kopper til min Kone og mig og 1 par mindre Dito til din Moder, forind di Reiste herfra Maatte jeg bestemt give dem løfte om et gjenbesøg til Næste Sommer med Kone og Datter, Løftet gav jeg dem for din Moders og mit Vedkommende min Kone troede jeg ikke vilde med paa saa lang en Reise nu paa hendes gamle Dage, din Moder¹¹⁾ vilde jeg meget gjerne havt med derop, men da hun det Aar var ude at tjene¹²⁾ og hun 14 Dage iforveien havde haft fri i 3 Dage til et ungdomsmøde i Holstebro¹³⁾ syntes jeg ikke jeg kunne faae mig til nu saa snart efter at forlange hende fritaget i 4re Dage, jeg Reiste da Alene, jeg blev hentet paa Stationen (som ligger ½ Mil fra Vinum) i en fin Landauer, da vi var kommen Hjem paa gaarden, var alle 5 Børn som indnu var i live (4 Sønner og 1 Datter¹⁴⁾) mødt paa gaarden for at gjense, og hilse paa, deres Ungdomsven den lille Jyllænder som di kaldte mig dengang (jeg var nemlig til mit 18-19 Aar meget lille af Væxt) de spurgte mig alle om jeg kunde gjenkende dem, da vi saa havde hilst paa hinanden og indtaget en meget god Maaltid mad, siger den ældste af Sønnerne, nu har jeg tænkt Poul at ville give dig en foræring, den staaer jeg dig ind for at du ikke skal finde mage til hverken i Prøisen eller Danmark, jeg spidsede da Øren og tænkte hvad mon det dog kunde være, han Reiste sig saa fra Bordet gik ind i en anden Stue og hentede hans Pibe, han sagde saa, se her Poul, her er min Pibe den skal du nu have i Arv efter mig, til en minde om mig, men jeg giver dig den med det Paalæg at den aldrig maae afhendes til Nogen udenfor Familien, den skal gaae fra slægtled til slægtled i Familien, thi sagde han, naar den altid krasses ud efter Rygningen, aldrig hænges hen med Røget Tobak i, og bliver Pusset engang imellem med en fin Tørklæde, da føler jeg mig forvisset om formedelst dens Ægthed at den skal holde sig lige saa Pæn og blank om 100 Aar som den er Idag.

Se saa lille Poul nu har du slutningen paa Pibens historie, mit Uhr skal du jo ogsaa Arve efter mig, om den er der jo ikke meget at sige kun at det har været et meget godt og konstant Uhr, den gaar i 10 Sten som du kan se staaer skreven paa Kabselen der (staaer) Sehn Rubess det vil sige paa Dansk at den gaaer i ti Sten, jeg købte den i Altona 1856 lige før jeg skulde permanteres den kostede 14 Rigsbankdaler (thi dengang havde vi havt Møntforandring nu var det Rigsbank tidligere var det Kourant, 1 Rigsdaler var lig 2 Kroner) da jeg nu blev hjempermenteret Reiste jeg den vei omkring at besøge mine Venner i Vinum, da Sønnerne Saae den Smukke Ny Uhr vilde den ælste af Sønnerne endelig købe den af mig, han bød mig 2 Rigsbankdaler i fortjeneste paa den, og jeg solgte ham den da for 16 Rigsbankdaler, da hans Brødre var her nede i besøg, sendte han Uhret med dem herved at

jeg skulde se den igjen og for at jeg skulde Se at han havde den indnu, en tid efter at Brødrerne var Reist Hjem, skrev jeg til ham om han ikke vilde sælge den igjen, eftersom jeg havde nu lyst til at komme i besiddelse af den igjen, efter at den nu havde været i hans Eje i saa lang tid. Nogen Tid derefter sendte han mig Uhret. - min skatol som du jo ogsaa skal Arve efter mig er lavet 1856 Strax efter jeg var kommen Hjem af tjenesten.

Nu min kjære Poul nu har du hele efterretningen om hvorledes jeg var kommen i besiddelse af Piben og Uhret. - hvorfor jeg har skrevet det med Blyant og ikke med blik, er, at min Haand nu Ryster saaledes at jeg ikke kan skrive med blæk, du kan jo selv skrive det om med blæk, dersom du sætter Pris paa at oppebevare det til Sildigere tider, du kan jo saa have Originalen ved siden af saalænge den er læselig, dine Børn om Gud vil du skulde faae Nogle kan maaske Nok have interesse af at læse saadan gammel Manuskript.

Nu til slutning Kjære Poul, Ønsker jeg dig, og det er mit Hjertens Inderlige Bøn til Gud Herren for dig, og dine Kjære dyrebare forældre og Sødskende, at i maae Vandre Guds Ords Buds Veie, at Guds Ord maae være en lys for Jer fod og en lygte paa Jer Sti, at i alle maae Vandre det kald Værdig hvortil i ere kaldte, at vi alle engang maae sales deroppe i de evige salige Boliger, hvor vor Kjære Herre Jesus Kristus engang er gaaet forud for at berede Plads til os og hvor Vi aldrig mere skal skilles. - Herrens Rige Naade og Velsignelse Være og forblive over Eder alle fra nu af og indtil Evig Tid, Amen i Jesu Navn Amen.

– Uglev den 16 Mai 1907.

Poul Kristensen.

Noterne er udarbejdet af provst P. B. Gadegaard.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1962, side 129-138).

¹¹ Maren Kristensen (1873-1914).

¹² Hos Chr. Odgaard, Sm erupgaard, hendes eneste tjenesteplass.

¹³ Formentlig Indre Missions landsmøde for unge 5., 6., 7. juni 1895. Der var ca. 7.000 deltagere (omtalt i Paul Nedergaard: Dansk Præste- og Sognehistorie. hæfte 49, side 462).

¹⁴ Foruden de 3 ovennævnte sønnen Hans Jørgen Vedsted (1840-1903), han fik en mindre ejendom i Vinum, efterlod sig en datter, der blev gift med en møller i Havertoft, Sydslesvig, efterkommere herfra bor i Marne i Ditmarsken.

Datteren, Maren Hansdatter (1825-1902), blev gift paa Løgumklosteregnen, en datter af hende blev gift ind paa en gaard i Vinum, efterkommere lever paa samme gaard endnu.